

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

การประมาณมูลค่านันทนาการของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์หลักสองประการ คือ เพื่อทราบพฤติกรรมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน และสองเพื่อหาเส้นอุปสงค์ของการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน เพื่อนำมาประมาณหามูลค่าเชิงนันทนาการของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน ซึ่งเส้นอุปสงค์ของการท่องเที่ยวที่หาได้ สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์แก่ภาครัฐบาลและภาคเอกชนในการกำหนดนโยบายการพัฒนาและฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนต่อไป และมูลค่าเชิงนันทนาการของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนที่วัดได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเปรียบเทียบกับสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีลักษณะเชิงนันทนาการใกล้เคียงกัน โดยวิธีการส่งผ่านผลประโยชน์ (Benefit Transfer)

กรอบแนวคิดทางทฤษฎีด้านเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 4 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการวัดมูลค่าสิ่งแวดล้อม แนวความคิดการวัดสวัสดิการสำหรับการเปลี่ยนแปลงในราคา วิธีการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อม และวิธีการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมโดยวิธีต้นทุนการท่องเที่ยว สำหรับอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางที่ได้รับความนิยมอย่างสูงเพราะเป็นสถานที่ที่สวยงามมีความโดดเด่นเฉพาะตัว ลักษณะพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อนของสันเขาผิบน้ำตะวันตก ภูมิประเทศประกอบด้วยความหลากหลายทางกายภาพมีทั้งน้ำพุร้อน น้ำตก ลำธาร ภูเขา ถ้ำ สภาพป่าของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนประกอบด้วยป่าดิบเขา ป่าสนเขา ป่าเต็งรัง และป่าเบญจพรรณ และจากสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ จึงทำให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าหลากหลายชนิด และนกพันธุ์ต่างๆจำนวนมาก จึงทำให้อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในการรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ฉะนั้นปัญหาที่ตามมาคือ ผลกระทบจากการท่องเที่ยว ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมและปัญหาทางด้านสังคม เนื่องจากการพัฒนา มีการลงทุนในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปการ ดังนั้น ในการจัดการโครงการพัฒนาอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม

ตามมาด้วย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทำการใช้วิธีควบคุมกิจกรรมในการท่องเที่ยวเพื่อให้อยู่ในสภาพที่
ส ม ภู ร ณ์ ต ่ อ ใ ป ก า ร วิ จั ย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ครั้งนี้ได้ใช้แบบจำลองต้นทุนการท่องเที่ยวส่วนบุคคล ซึ่งมีลักษณะเป็นสถานที่เดี่ยว (Individual Travel Cost Model) ซึ่งแบบจำลองนี้ทำให้ทราบถึงเส้นอุปสงค์ของการท่องเที่ยวด้านนันทนาการของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน แล้วจึงนำเส้นอุปสงค์ที่ได้มาประมาณมูลค่าเชิงนันทนาการของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง

จากการประมวลผลตามแบบจำลองต้นทุนการท่องเที่ยวแบบส่วนบุคคล พบว่า รูปแบบสมการอุปสงค์การท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนที่เหมาะสมที่สุดอยู่ในฟังก์ชันรูปแบบ Double-log Linear เนื่องจากเมื่อมีการเปรียบเทียบค่า R^2 แล้วพบว่ารูปแบบสมการล็อกคูมีค่า R^2 สูงสุด โดยมีตัวแปรต้นทุนที่คิดเฉพาะค่าเดินทาง และตัวแปรทางด้านลักษณะเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ภูมิฐานะ สถานภาพ และรายได้ เท่านั้นที่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเพื่อการยอมรับในข้อสมมติฐานที่ว่าจำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระ จึงมีการทดสอบทางสถิติ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า

ต้นทุนที่คิดเฉพาะค่าเดินทาง และสถานภาพของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงลบกับจำนวนครั้งที่มาเที่ยวอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรรายได้ และภูมิลำเนานั้น ความสัมพันธ์เชิงบวกกับจำนวนครั้งที่มาเที่ยวอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนขึ้นอยู่กับต้นทุนที่คิดเฉพาะค่าเดินทางเท่านั้น ไม่ขึ้นอยู่กับต้นทุนการท่องเที่ยวที่คิดรวมค่าเสียโอกาสของเวลา ซึ่งเป็นไปได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่ให้อะไรในการสัมภาษณ์นั้นนิยมมาท่องเที่ยวในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และให้ความสำคัญในด้านค่าใช้จ่ายที่เป็นรูปธรรม เช่น ค่าน้ำมันรถ ค่าโดยสาร เป็นต้น มากกว่า และเมื่อมีต้นทุนที่คิดเฉพาะค่าเดินทางที่เพิ่มมากขึ้นจะทำให้จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติลดลง ส่วนลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของนักท่องเที่ยวที่พบว่ามีสถานภาพของนักท่องเที่ยวที่โสดนิยมมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนมีมากกว่าสถานภาพอื่นๆ ในตัวแปรภูมิลำเนานั้น ถ้านักท่องเที่ยวมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดลำปางมีผลทำให้จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนมีมากกว่านักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ในภูมิลำเนาอื่น และในตัวแปรรายได้ก็เช่นเดียวกัน เมื่อมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นก็จะมีผลทำให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนบ่อยมากขึ้น

เมื่อได้สมการอุปสงค์ของการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนที่ดีที่สุดมาแล้ว จะสามารถนำมาคำนวณมูลค่าทางเศรษฐกิจของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนได้ ดังนี้ มูลค่าส่วนเกินของผู้บริโภคต่อคนเท่ากับ 9,007.957 บาท/คน จากข้อมูลที่ทำการศึกษาพบว่าจำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนเท่ากับ 1.9012 ครั้งต่อปี จึงคำนวณมูลค่าส่วนเกินของผู้บริโภคต่อการมาแต่ละครั้งเท่ากับ 4,738.038 บาทต่อครั้งต่อคน สำหรับมูลค่านันทนาการของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน เท่ากับ มูลค่า

ส่วนเกินของผู้บริโภคต่อคน คุณด้วย จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนทั้งหมดในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งเท่ากับ 482,586 คนต่อปี เท่ากับ 4,347,113,771.272 บาท สำหรับมูลค่านันทนาการของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนต่อพื้นที่ เท่ากับ มูลค่านันทนาการของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน หารด้วย จำนวนพื้นที่ทั้งหมดของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน ซึ่งเท่ากับ 592 ตารางกิโลเมตร เท่ากับ 7,343,097.587 บาทต่อตารางกิโลเมตร

จากการประมาณมูลค่านันทนาการของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนจะเห็นได้ว่ามูลค่าที่ได้ค่อนข้างสูง แม้ว่า การประมาณมูลค่านันทนาการนั้นคิดเฉพาะมูลค่าที่ได้จากการใช้ประโยชน์โดยตรงของนักท่องเที่ยวในฐานะผู้บริโภค ซึ่งหมายความว่าคุณค่าของสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนนั้นมีคุณค่าควรที่จะต้องอนุรักษ์และพัฒนาอย่างรอบคอบมากยิ่งขึ้น อีกทั้งมูลค่าที่ได้เหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลายรูปแบบ เช่น การนำมูลค่าเชิงนันทนาการที่ได้ไปเปรียบเทียบกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีลักษณะในด้านนันทนาการที่ใกล้เคียงกัน เช่น บ่อน้ำพุร้อนสันกำแพง เป็นต้น โดยวิธีการส่งผ่านผลประโยชน์ (Benefit Transfer) ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในวิธีการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมทางด้านเศรษฐศาสตร์ หรือสามารถนำไปใช้ในเรื่องการวิเคราะห์และประเมินโครงการ โดยวิธีการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ประมาณได้นี้จะถูกนำไปเป็นต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งเปรียบเสมือนต้นทุนของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนเช่นกัน

6.2 ข้อจำกัดของการศึกษา

1. การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการประมาณมูลค่าสิ่งแวดล้อมจากมูลค่าของการใช้ประโยชน์โดยตรงของนักท่องเที่ยวกลุ่มคนไทยเท่านั้น และไม่ได้มีการนำมูลค่าของการใช้ประโยชน์ทางอ้อมมาคำนวณร่วมด้วย เพราะฉะนั้นอาจส่งผลให้มูลค่าต่างๆทางเศรษฐกิจที่ประเมินได้อาจมีค่าต่ำกว่าความเป็นจริงอยู่บ้าง

2. การเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษาไม่ได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด จึงเกิดปัญหาในด้านระยะเวลาและงบประมาณในการเก็บข้อมูล และข้อมูลที่ได้นั้นก็มีความแตกต่างกันสูง และเกิดความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล จึงทำให้ต้องตัดข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างบางส่วนออก ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดด้านจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็กเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาในด้านประมาณมูลค่าสิ่งแวดล้อมอื่นๆที่เคยมีการศึกษามา

6.3 ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย และประเมินมูลค่าสิ่งแวดลอมจากมูลค่าของการใช้ประโยชน์โดยตรงเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรมุ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างประเทศและนำมูลค่าจากการใช้ประโยชน์ทางอ้อมมาร่วมประเมินมูลค่าสิ่งแวดลอมด้วย เพื่อให้ได้มูลค่าสิ่งแวดลอมที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ในการเก็บข้อมูลควรมีการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง หรือบุคคลที่จะทำการเก็บข้อมูลให้จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่ต้องการเก็บอย่างแท้จริง และควรมีการเก็บทั้งก่อนและหลังการเข้าท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อเปรียบเทียบความเต็มใจที่จะจ่ายที่อาจเปลี่ยนแปลงไปหลังจากได้ทำกิจกรรมนั้นๆ ไปแล้ว และได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงกว่า

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved